

## DEFINIRANJE SCENSKE AURE

Aura je pojavna energija, „svjetlosni krug“ svakakog pojedinca.

U glumačkom poslu bitna je posebno pri dodjeli uloga.

Teško da netko može djelovati protiv svoje pojavnosti. Pojavnost potiče kreaciju uloge i olakšava gledatelju percepciju uloge u smislu njene vjerodostojnosti. Tek kad je podjela uloga naslonjena na auru osobe, svojim kreativnim potencijalima glumac može ponuditi vrhunske kreacije. Nije od presudne važnosti kako glumac barata zanatom, nego potiče li to umijeće pojavnost uloge za doživljaj gledatelja. Nerijetko sam se u praksi susretao s odličnim znalcima svog posla koji su sve „najbolje uradili“, ali im gledatelj nije povjerovao. Aura nije, u prvom redu, pitanje intelektualne snage. To možemo usporediti s odnosom glasa i tijela. Ima ljudi čiji glas ne odgovara njihovoj fizičkoj pojavnosti. To svatko prepoznaje, bez nekih posebnih znanja o materiji. U privatnom životu se naviknemo na karakteristike osoba s kojima kontaktiramo, a ako pojavnost ne odgovara glasu ili djelovanju treba nam duže vremena da bismo osobi odista povjerovali.

Za one koji žive na sceni, gledatelj nema potrebu niti želju utrošiti vrijeme na privikavanje. Pobježe situacija, radnja, priča, ako ga zamaramo pogrešno dodijeljenom ulogom.

Čudi me da se često uloge neadekvatno dodijele. Redatelji bi morali shvatiti da za ove propuste publika nema razumijevanje, te da ako se zareda ta praksa sami sebi „režu granu na kojoj sjede“.

U završnom studiju, studentima glume omogućavamo orijentaciju, spoznaju i samospoznaju o vlastitom djelovanju na okolinu. Redateljima i pedagogima nudimo načine kako odista saznati pri castingu tko nudi adekvatne, vjerodostojne mogućnosti za traženu ulogu.

Ovdje opisujem jedan od načina mog rada na tu temu.

Treba prije svega osigurati intimitet prostora u kojem se ovaj rad provodi. Za vrijeme procesa nitko ne smije napustiti prostor. Treba isključiti i eventualne neželjene posjete ili kucanja na vratima. U prostoru, ako je to moguće, treba koristiti dnevno svjetlo, radno svjetlo i svjetlo reflektora. Slikovito rečeno, prostor je poput fotografske sobe u kojoj se razvija film i nastaju slike.

Uvijek radim s dvije ili najviše četiri osobe i omogućujem proces u trajanju od četiri do pet sati.

1. Leđima naslonjeni na zid, ravno ispred sebe, gledaju glumci u „publiku“! Poželjno je fotografirati ovaj početak rada. Crno-bijela fotografija, grupni portret!
2. Hodati - ubrzati hod do trčanja i natrag, sasvim postepeno do zaustavljanja - skakutati u prostoru – leći na pod i pridići se. Ove radnje kombiniraju ispitanici po vlastitom nahođenju. Bitno je, međutim, da ne ulaze u nikakve međusobne kontakte pri ovoj vježbi.

Skoncentriram se na promatranje osoba kao geometrijskih tijela. Zanimaju me oblici: kocka, kugla, kvadar, trokut.

3. Sada se četvorka poreda jedno iza drugoga u dubini prostora, gotovo uza zid. Prvi nadire prema prosceniju, a kad tu dođe zastane sekundodvije, pa odskoči na lijevu stranu i leđima meni okrenut vraća se da bude zadnji u grupi. Čim ovaj povratak otpočne, sljedeći je na redu koji istim redoslijedom izvodi postavljene zadatke ali odskoči na desnu stranu, pa se s te strane i vraća. Znači: prva i treća osoba u nizu odskoče na lijevu stranu, a druga i četvrta na desnu stranu. Ponavlja se ponuđeno u nizu, bez prekida nekih deset minuta.

Skoncentriram se na provjeru promatranja osoba poput geometrijskih tijela.

S vremena na vrijeme zatvorim oči, ili pogledam na stranu, da bih pri ponovnom gledanju mogao bolje uočiti kako „vidim“ osobu. Notiram od nula do deset (najviša ocjena) moj doživljaj prezentnosti svakog pojedinca. Ako iskrсне i neka asocijacija uloge za viđenu pojavnost, također je zabilježim.

4. Ulogu tražim u zglobovima. To je za mene mjesto u tijelu gdje se ona skrila.

Glumci ovu vježbu rade bos i otkrivenih koljena. Kreću se usporeno iz dubine prema naprijed skoncentrirani na pokrete iz zgloba stopala i prijeloma u koljenima. Kako će pojedinci ovu koncentraciju na navedene zglobove prenijeti u pokret prepušteno je njihovoj mašti.

Skoncentriram se na asocijacije o životnoj osjetnosti i osjetljivosti. Zapisujem asocijacije, također i one koje nude „opću atmosferu“

pojedince pri ovakvom pokretu: borac, žrtva, sanjalica, orijentacija na cilj, neurotičnost i sl.

5. Za sljedeću vježbu bitno je razotkriti torzo, muškarci se razodjenu do pasa, a žene nose prsluk.

Disati svjesno: udisati na nos i izdisati na usta, te udisati na usta i izdisati na nos, ili udisati i izdisati na usta ili kroz nos, a sve po vlastitoj kombinaciji.

Kretati se pritom u raznim smjerovima pri vlastitoj kombinaciji različitih ritmova.

Gledam sve to i bilježim asocijacije.

6. Slijedi vježba u paru koja se realizira tako da svatko sa svakim bude u paru. Ako radimo sa četiri osobe svatko agira s tri različita partnera. Dok je jedan par na pozornici, drugi ga promatra iz gledališta.

Tri su zadatka s kojima iznenađujem partnere:

1. „Ispaliti“ iznenadno: boju, pa je onda predstaviti tako da o vlastitoj boji pojedinac govori afirmativno, a partner ga korigira negacijama.
2. Šutjeti, prezrivo gledajući drugoga, „razgoliti ga“ pogledom.
3. Kombinirati duge rečenice, tko može dužu i tko može ljepšu rečenicu kombinirati izgovorajući je što je brže moguće.

Ponekad svaki partner realizira sva tri zadatka, a ponekad ponudim i neke druge zadatke.

Pohvatati sve što parovi u ovoj vježbi ponude nije jednostavno, pa se prije svega koncentriram na brzinu akcije i reakcije, te igranje s rečenicama.

Ako se dogode ponavljanja pokušam ih zapamtiti i zapisati, britkost i brzina verbalne akcije nude često asocijacije o potencijalnim ulogama. Te asocijacije važno je zapisati.

7. Zaustavljena gesta je sljedeća vježba.

Preduvjet je da svi znaju tko su likovi commedia dell'arte Brigella, Pantalone, Petrolino i Arlekino. Intrigant, sveznalica, slatki kojem se vjeruje, i zaigrani, tipovi su koji pokretom i gestom naglašavaju svoje specifičnosti.

Udarim dlanom o dlan i uzviknem ime lika, pa se igrači brzo predstave s tri zaustavljene geste i pozicije tijela, jedna za drugom, svo četvero gotovo istovremeno.

Igru ubrzavam i za igrače iznenadno skačem s jedne figure na drugu. Ponekad više puta izgovaram ime istog lika, nastojeći postići brzu, iznenadnu reakciju, hvatajući po neku gestovnu posebnost.

Igra se igra bez maske, ali mimika lica, podcrtava položaj tijela i gestu.

Naravno da je moguće istu osobu doživjeti kao više likova, ali kad se promjene odvijaju velikom brzinom, iskoci ponešto što posloži redosljed autentičnosti likova kod onih koji promatraju.

Te asocijacije zapisujem. Svatko otkriva svoj tip, ili tipove, koje treba rangirati po uvjerljivosti doživljaja.

Ova vježba može se nastaviti pretvarajući se u statue inspirirane npr. likovima iz grčke mitologije, odnosno grčke tragedije. Cilj je uvijek, brzo, bez razmišljanja, zalediti gestu koja je, čini se, karakteristična za navedeni lik.

Isti zahtjevi mogu se postaviti kada su u pitanju svima poznati likovi iz nekog razdoblja (npr. Fallstaf, Macbeth, Romeo i Julija, Ofelija, Don Quijote, Dulchinella, Sancho Panza, itd).

Podesno je i drveće, za vježbu zaustavljenog pokreta.

Ovaj niz vježbi nudi raznolike asocijacije promatračima, koje treba upamtiti, odnosno zapisati. Veoma često poteče asocijativna bujica likova koji odgovaraju auri glumca.

Ako je potrebno, nakon ovog ciklusa dopusti se stanka, ne duža od 15 minuta, za vrijeme koje po mogućnosti svi izađu, u privatnoj odjeći, na otvoreno.

8. Nakon pauze potrebno je ponovno uspostaviti koncentriranu radnu atmosferu.

To je relativno jednostavno postići vježbama u paru i to zadatcima koji potiču davanje i prihvaćanje impulsa.

Jedan od mogućih zadataka je zajednički napuhati s dvije strane između sebe veliki balon, pa se onda s tim imaginarnim, napuhanim balonom igrati.

Ili postaviti neki od verbalnih zadataka, npr. brzo izgovaranje suprotnih pojmova (bijelo-crno, brzo-polako, visoko-nisko, itd.)

Zanimljivom se pokazuje i vježba zajedničkog kreiranja priče, ponavljajući posljednju izgovorenu i dodajući uvijek jednu novu rečenicu. Treba inzistirati na brzom dograđivanju priče.

Slijede zadatci za svakog pojedinca, jedna osoba je na pozornici, a ostali u gledalištu.

9. Naprosto stajati, gledati u publiku i šutjeti, nekih pet minuta.

10. Stajati, savladati sve nemire u pokretu i asocijativno o sebi pričati, od rođenja do ovog momenta. Ako se kod nekog pojavi potreba gestikuliranja ili kretanja, ne dopustiti je. Bitno je stajati mirno na mjestu, ispred sebe gledati i svoju priču pričati. Vježba mora trajati najmanje 5 do 10 minuta, da svatko prijeđe onu granicu kontroliranih rečenica. To što vrije u trenutnim mislima treba artikulirati bez straha i kontrole.

Za promatrače priča nije nevažna, ali nije nikako primarna. Zanimljivije je koncentrirati se na glumčevu pojavnost dok priča svoju priču. Ni u kojem slučaju nešto zapisivati dok priča traje. Mirno sjediti, gledati i slušati.

Ova vježba primjetno otvara dramsko i dramatično u osobi. Svatko je heroj vlastite priče. Pri gledanju mi pomaže orijentirati se na likove iz grčke tragedije, iz grčke mitologije, pa kada osobu asocijativno vidim u tom društvu slijedi daljnji lanac mogućih uloga kroz povijest kazališne literature.

Zanimljivi su rasponi mogućih uloga, ono nešto kad nekog ne vidite samo kao jedan tip ili lanac sličnih uloga, kad ste iznenađeni rasponom scenskih godina i sjenama pokreta.

Lanac realiziranih vježbi do ovog momenta omogućava nam da sada pred sobom slušamo složeni, zanimljivi i inspirativni roman jednog života.

Naše asocijacije su usmjerene na traženje adekvatnih uloga za osobu koja je pred nama. Očekuje se od promatrača iskustvo čitanja kako asocijacije ne bi zastale na nedostatnom poznavanju dramske i druge literature.

11. Lice se pokrije neutralnom maskom, pa se odstoji na mjestu nekoliko minuta.

Pitanje: Koje uloge bi rado igrao?

Poželjno je ovu situaciju fotografirati.

12. Kad je svo četvero završilo, posloze se u vrstu i onda deset minuta: hodaju – poskakuju – trče – leže – ustaju redosljedom radnji za koji se sami odluče.

Kod kretanja po dijagonali i pogleda preko ramena, još jednom obratiti pažnju na doživljaj scenske starosti osobe.

13. Slijedi masaža u paru, svatko bude masiran 10 minuta.

14. Završni krug i kratka refleksija svih sudionika ovog procesa.

Za voditelja procesa slijedi rad kod kuće, nakon nužnog otklona od doživljenog. Sve što je zapisano, asocijacije, sjećanja i doživljaje treba posložiti u jednu listu uloga od grčke klasike do suvremene literature. Ta lista treba sadržavati najmanje deset uloga i treba izbjeći da većina uloga bude samo iz jednog povijesnog razdoblja.

To je zapravo najbitniji rezultat ovog rada. Prijedloge treba sa svakim prodiskutirati i listu eventualno u razgovoru proširiti.

Za očekivati je da će glumac pribaviti djela u kojima su predložene uloge i tako provjeriti vlastite interese i posložiti svoj program za potrebe audicija.

Nikada ne vodim ovaj niz na isti način i ne postoji recept koji je put ispravan. Cilj je sasvim jasan: otkriti prikrivenu pojavnost pojedinca i nanizati kao rezultat asocijativnog niza nisku uloga za koje pojavnost glumca uz njegovo umijeće garantira vjerodostojnost.

Scensku auru poželjno je svakih nekoliko godina provjeravati. Scenska aura se mijenja. Osviješteno kreirati glumački identitet, omogućava bolje rezultate i više zadovoljstva.

Tema je, međutim, veoma važna i složena i treba joj, u praksi i u teoriji, posvetiti mnogo više pažnje nego li je to moguće u okvirima ove knjige.

Primarno za komunikaciju prostora igre i gledališta je kako gledatelj vidi stvari.